

Txanponak

Eduardo Gleanoren *Krimen biribila* mikroipuina entzungo duzu, euskaraz, etxegiroan.eus webgunearen eskutik.

Sekuentzia honetan, hau egin dezakezu:

- Ipuinari buruzko ulermen-galderei erantzun.
- Metaforak aztertu eta esanahiari erreparatu.
- Mikroipuina egitura aztertu eta, horri jarraituta, bat asmatu.
- Literaturari buruzko solasaldia egin.

Adimen artifizialak sortutako irudia

Entzun aurretik

1. Eduardo Galeano

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Irakurri Eduardo Gleanoren esaldi famatuetakoa bat, eta erantzun galderei.

CC BY 2.0

Aitortu 2.0 Generikoa

Egilea: Jose Francisco Pinton

Jatorrizkoa: [Wikipedia](#)

Fondoa kendu zaio

“Jende txiki askok, leku txikietan, gauza txikiak eginez, mundua alda dezake”

1. Zer esan nahi du, zure ustez, Eduardo Gleanoren esaldi horrek? Azaldu zeure hitzekin:

2. Pentsatu eguneroko egoera batean: zer “gauza txikik” eragin dezake sistema oso bat hankaz gora jartzea edo egoera bidegabe bati aurre egitea?

3. Ezagutzen duzu Eduardo Galeano? Irakurri duzu haren testurik? Idatzi beraren biografia labur-labur (3-4 lerrotan).

3. jardueran hartu tarte bat talde handian hemen emandako erantzunak komentatzeko, eta osatu denon artean biografia laburraren bertsio bakarra.

BAKARKA

Entzun bitartean

2. Krimen biribila

Ariketa hau etxean egin dezakezu. Entzun arretaz *Krimen biribila* mikroipuina, eta erantzun galderei.

1. Zein da arazoa?

[Etxegiroan](#)

2. Nola konpondu dute?

3. Zergatik da irtenbidea perfektua?

4. Zein gatazka moral azaleratzen da?

Eskolan elkartu binaka, kontrastatu jasotakoa eta adostu bertsio bateratua. Erantzunak 7. orrialdean daude.

TALDEAN

3. Solasaldia

Talde txikian zaudetela, erantzun galderei eta eman iritzia.

1. Zer kritika sozial dago, zuen ustez, mikroipuinen atzean?

2. Zer egingo zenukete zuek egoera horretan: iruzurrik sekula ez egin eta zuzen jokatu bizimodua gogorra izan arren, ala iruzur egin bizirauteko? Zergatik? Zer da bidezkoagoa?

3. Berreskuratu 1. jardueran etxean egindakoak: komentatu taldean Eduardo Gleanoren esaldiak zer esan nahi duen, eta adostu haren biografia labur-laburra.

brooke-cagle--uHVRvDr7pg-unsplash

Talde handian zaudetela, kideei labur azaldu talde txikian zer komentatu duzuen.

TALDEAN

Entzun ondoren

4. Metaforak ulertzen

Elkartu hiruko taldeetan, aztertu arretaz transkripzioa, eta eman zerrendako metaforen esanahia

1. “Totemaren aurreko debotoak”

Esanahia: exiliatuak berogailuaren aurrean menpeko, ia erlijiozko jarreraren daude; objektu bati (berogailuari) botere ia sakratua aitortzen.

Funtzioa: desesperazioa eta menpekotasuna azpimarratzea, ironia-kutsuarekin.

evgeni-tcherkasski-
Sqsbtuo5jP0-unsplash

2. “Naufrago miserableak”

Esanahia:

Funtzioa:

3. “Hotzak malaria bailitzan jartzen zituen dardarka”

Esanahia:

Funtzioa:

4. “Karibe itsasoko hondartza”

Esanahia:

Funtzioa:

Ondorioa: metafora guztiek helburu bera al dute?, zein dela uste duzue?

Partekatu talde handian galderen erantzunak. Erantzun zuzenak 7. orrialdean daude.

Entzun ondoren

5. Ipuinaren egitura

TALDEAN

Elkartu hiruko taldeetan, aztertu ipuinaren egitura adierazten duten atalak, eta jar itzazue ordenan. Ondoren, adierazi zer testu-zati dagokion atal bakoitzari. Horretarako, transkripzioa erabil dezakezue.

1 Konponbidea

2 Irakaspena

3 Testuingurua: egoeraren eta pertsonaien deskribapena

4 Arazoa

5 Paradoxa (zer egin?) edo ataka morala

1

2

3

4

5

Irakaspena

1

2

3

4

5

Irakaspena: ez dago testuan hitzez hitz idatzita, ondorioztatu behar da.

Ipuinak transmititzen duen mezua zera da: zilegi dela iruzur egitea oinarrizko beharrak asetzeko.

Partekatu talde handian galderen erantzunak. Erantzun zuzenak 7. -8. orrialdean daude.

6. Ipuina

Elkartu talde txikian, eta sortu ipuin bat aurreko jardueran aztertutako egiturari jarraituta.

TALDEAN

GIDOIA

- 1 Testuingurua: egoeraren eta pertsonaien deskribapena
- 2 Arazoa
- 3 Paradoxa
- 4 Konponbidea edo trikimailua
- 5 Irakaspena

the-new-york-public-library-462Uh-IrirY-
unsplash

Aurkeztu sortutako ipuinak (ahoz gora irakurriz) talde handian; ondoren, aukeratu politena, nork bere argudioak emanda.

TALDEAN

7. Literatura eta hizkuntzen ikaskuntza

Elkartu talde txikian, eta egin literaturari eta irakurtzeko ohiturei buruzko solasaldia. Erabili beheko galderak, pentsatu erantzunak, arrazoiak... eta gero egin berbaldia.

Hausnatzeko eta solasaldia egiteko galderak

kinga-howard-5e0Lly0IDNw-unsplash

1. Zein genero edo mota duzue gustuko (nobela beltza, historikoa, zientzia-fikzioa, erromantikoa...)?
2. Ipuin laburrak ala nobela luzeak dituzue nahiago? Zergatik?
3. Zein zailtasun sortzen zaizkizue literatura-testuak euskaraz irakurtzean? Nola gainditzen dituzue?
4. Zertan uste duzue laguntzen duela literaturak hizkuntzak ikasteko orduan?
5. Hizkuntzak ikasteari dagokionez, zuen ustez zer da eraginkorragoa: eguneroko testuak ala literarioak? Zergatik?
6. Hizkuntzak ikastea eta kultura ulertzea lotuta daudela esango zenukete? Literaturak zer paper joka dezake kultura ulertzeari begira?
7. Uste duzue literaturak mundua ulertzeko moduan eragin dezakeela? Zergatik?
8. Erantzun esaldi bakarrean: zer ekarpen nagusi egiten dio literaturak hizkuntzen ikaskuntzari?

Komentatu talde handian 8. puntuan jasotakoa. Feedback orokorra irakasleak emango dizue.

ERANTZUNAK

2. Krimen biribila

1. Zein da arazoa?

Exiliatuak ez dute txanponik berogailua martxan jartzeko, eta, ondorioz, hotz handia jasaten dute.

2. Nola konpondu dute?

Izotzezko txanponak sortuz: benetako txanponen moldeak egin, urez bete, izoztu, eta horiek erabiliz berogailua martxan jarri.

3. Zergatik da irtenbide perfektua?

Txanponak beroarekin urtu eta desagertzen direlako; beraz, ez dute iruzurraren aztarnarik uzten eta ezin da detektatu (zigorra saihestu dezakete).

4. Zein gatazka moral azaleratzen da?

Biziraupena vs legea/zintzotasuna

Exiliatuak sistema engainatzen dute (iruzurra egiten dute), baina behar larri batek bultzatuta: hotzetik babestea. Beraz, zilegi al da iruzurra egitea oinarritzko beharrak asetzeko, ala legea errespetatu behar da, nahiz eta horrek sufrimendua eragin?

4. Metaforak ulertzen

2. "Naufrago miserableak"

Esanahia: exiliatuak babesik gabe eta egoera larrian daude, itsasoan galdutako pertsonen antzera.

Funtzioa: bazterketa soziala eta babesgabetasuna indartzea.

3. "Hotzak malaria bailitzan jartzen zituen dardarka"

Esanahia: hotzak eragiten duen dardara gaixotasun larri baten sintomekin parekatzen da.

Funtzioa: sentsazio fisikoa indartzea eta hiperbole bidez egoeraren gogortasuna nabarmentzea.

4. "Karibe itsasoko hondartza"

Esanahia: pisu hotz eta miserablea bero eta atsegin bihurtzen da, Karibea bezalakoa.

Funtzioa: amaiera poetiko eta ironikoa sortzea, kontraste handia eginez (Londres hotza vs Karibe beroa).

Ondorioa: metafora guztiek helburu bera al dute?, zein dela uste duzue?

Metafora guztiek helburu bera dute: egoera arrunt bat (hotza, pobrezia) intentsifikatu eta esanahi sozial eta emozional sakonagoa ematea, askotan ironiaren eta kontrastearen bidez.

5. Ipuinaren egitura

1. Testuingurua: egoeraren eta pertsonaien deskribapena
2. Arazoa
3. Paradoxa / ataka morala
4. Konponbidea/trikimailua
5. Irakaspena

Atalak:

1. Testuingurua: Londresen honela doa kontua: berogailuek irentsitako txanponen truke ematen dute bero. Eta, negu gorrian, han zeuden exiliatu (erbesteratu) hego-amerikar batzuk, hotzak dardarka, txanponik batere gabe, pisuko berogailua martxan jartzeko. Begiak erradiadoreari josita zituzten, betazalak mugitu ere egin barik. Totemaren aurreko debotoak ziruditen, gurtze posturan.

2. Arazoa: Baina izan, naufrago miserableak ziren, Inperio Britainiarra akatzeko (akabatzeko) modua asmatu guran. Latorri edota (eta/edo) kartoizko txanponak ipiniz gero, berotuko zuen berogailuak, baina diru-biltzaileak aurkitu egingo zituen gero adar-jotzearen aztarnak.

3. Paradoxa / ataka moralak: “Zer egin?”, esaten zioten elkarri exiliatuek. Hotzak malaria bailitzen (balitz bezala) jartzen zituen dardarka eta

4. Konponbidea/trikimailua: halako batean, beretako (haietako) batek oihera itzela bota zuen, mendebaldeko zibilizazioa kolokan jartzeko tamainakoa. Eta honelaxe (horrelaxe) sortu zen izotzezko txanpona, gizon izoztu batek asmatua. Segituan ekin zioten lanari: argizariz, txanpon britainiarrak ederki imitatzen zituzten moldeak egin, gero urez bete, eta izozkailuan sartu zituzten. Izotz-txanponek ez zuten aztarnarik uzten, beroak urtu eta lurrun bihurtzen baitzituen. Eta, horrela, Londoneko (Londreseko) pisu hura Karibe itsasoko hondartza bilakatu zen.

5. Irakaspena ez dago testuan hitzez hitz idatzita, ondorioztatu behar da. Ipuinak transmititzen duen mezua zera da: zilegi dela iruzur egitea oinarrizko beharrak asetzeko.

TRANSKRIPZIOA

Krimen biribila

Londresen honela doa kontua: berogailuek irentsitako txanponen truke ematen dute bero. Eta, negu gorrian, han zeuden exiliatu (erbesteratu) hego-amerikar batzuk, hotzak dardarka, txanponik batere gabe, pisuko berogailua martxan jartzeko. Begiak erradiadoreari josita zituzten, betazalak mugitu ere egin barik. Totemaren aurreko debotoak ziruditen, gurtze posturan. Baina izan, naufrago miserableak ziren, Inperio Britainiarra akatzeko (akabatzeko) modua asmatu guran. Latorri edota (eta/edo) kartoizko txanponak ipiniz gero, berotuko zuen berogailuak, baina diru-biltzaileak aurkitu egingo zituen gero adar-jotzearen aztarnak. “Zer egin?”, esaten zioten elkarri exiliatuak. Hotzak malaria bailitzen (balitz bezala) jartzen zituen dardarka, eta, halako batean, beretako (haietako) batek oihu itzela bota zuen, mendebaldeko zibilizazioa kolokan jartzeko tamainakoa. Eta honelaxe (horrelaxe) sortu zen izotzeko txanpona, gizon izoztu batek asmatua.

Segituan ekin zioten lanari: argizariz, txanpon britainiarrak ederkiki imitatzen zituzten moldeak egin, gero urez bete, eta izozkailuan sartu zituzten. Izotz-txanponek ez zuten aztarnarik uzten, beroak urtu eta lurrun bihurtzen baitzituen. Eta, horrela, Londoneko (Londreseko) pisu hura Karibe itsasoko hondartza bilakatu zen.

Eduardo Galeano

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Irentsitako txanponak. Hartutako edo sartutako txanponak.

Betazalak mugitu. Begien goiko aldean dagoen azala, begia babestekoa, mugitu.

Gurtze posturan. Errezatzeko posizioan.

Latorrizko txanponak. Janari-potoen (tomatea, piperrak...) materialezko txanponak.

Kolokan jartzeko tamainakoa. Oreka galarazteko, balantza eragiteko bezain indartsua. Metaforikoki, “zalantzan jarri” adierazteko erabiltzen da.

Lurrun bihurtu. Ura berotzen denean agertzen den ke moduko gasa.